

Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (BAİBÜEFD)

Bolu Abant İzzet Baysal University
Journal of Faculty of Education

2024, 24(2), 1096 – 1121. <https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1331219>

Özel Yeteneklilerin Eğitiminde Bireyselleştirilmiş Eğitim Programları Hakkında Okul Bileşenlerinin Görüş ve Önerileri *

Opinions and Suggestions of School Components on Individualized Education Programs in the Education of Gifted Students

Aysun KALINCI KARAGÖZ¹ ID, Birgül ULUTAŞ² ID

Geliş Tarihi (Received): 21.07.2023

Kabul Tarihi (Accepted): 01.06.2024

Yayın Tarihi (Published): 24.06.2024

Öz: Araştırmanın amacı, özel yetenekli öğrenciler için BEP'lerin hazırlanması ve uygulanmasında okul bileşenlerinin gözlemleri, deneyimleri, karşılaştıkları güçlükler ve bu güçlüklerle ilişkin sundukları önerilerin ortaya konulmasıdır. Araştırmada nitel araştırma türlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubunu Zonguldak Ereğli'de ilkokullarda görev yapan ve özel yetenekli öğrencisi olan 26 katılımcı oluşturmaktadır. Verilerin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme formu; analizinde ise betimsel analiz kullanılmıştır. Araştırma bulgularına göre katılımcıların çoğunluğunun özel yetenekli öğrencilerin bilişsel, davranışsal, sosyal ve duygusal özelliklerine ve diğer öğrencilerden ayrılan gereksinimlerine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmalarına rağmen BEP'lerin hazırlanması ve uygulanmasında yeterli deneyime ve bilgiye sahip olmadıkları görülmüştür. Özel yetenekli öğrencilerin diğer öğrencilerden ayrılan gereksinimleri konusunda katılımcıların çoğu okul, öğretmen, aile ve destek eğitim odası gereksiniminden bahsetmiştir. Öğretmenlerin BEP'lerin hazırlanması ve uygulanmasında sınıf mevcutlarının fazlalığı, farklı birçok seviyede öğrencinin olması, ders süresinin yetersizliği gibi sorunlarla karşılaştıkları görülmüştür. Katılımcılar destek eğitim odalarının materyal, donanım ve teknoloji anlamında zenginleştirilmesi, yetenek ve ilgi alanlarına göre atölyelerin açılması, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerle donatılması şeklinde önerilerde bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Eğitim yönetimi, Eğitim politikaları, Özel yeteneklilerin eğitimi, Bireyselleştirilmiş eğitim programı

&

Abstract: The aim of the research is to reveal the observations and experiences of school components, the difficulties they encounter and the suggestions they offer regarding these difficulties in the preparation and implementation of IEPs for gifted students. The case study method, one of the qualitative research types, was used in the research. The study group consists of 26 participants who work in primary schools in Zonguldak Ereğli and have special talented students. Semi-structured interview form was used to collect data; Descriptive analysis was used in the analysis. According to the research findings, it was observed that although the majority of the participants had sufficient knowledge about the cognitive, behavioral, social and emotional characteristics of gifted students and their needs that differ from other students, they did not have sufficient experience and knowledge in the preparation and implementation of IEPs. Regarding the needs of gifted students that differ from other students, most of the participants mentioned the need for school, teacher, family and support education room. It has been observed that teachers encounter problems such as large class sizes, students at many different levels, and insufficient lesson time in the preparation and implementation of IEPs. Participants made suggestions such as enriching the support training rooms in terms of materials, equipment and technology, opening workshops according to their abilities and interests, and equipping teachers with in-service training.

Keywords: Educational management, Education policies, Education of special talents, Individualized education program

Atıf/Cite as: Kalıncı Karagöz, A. & Ulutaş, B. (2014). Özel yeteneklilerin eğitiminde bireyselleştirilmiş eğitim programları hakkında okul bileşenlerinin görüş ve önerileri. *Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 24(2), 1096-1121.

<https://dx.doi.org/10.17240/aibuefd.2024..-1331219>

İntihal-Plagiarizm/Etik-Ethik: Bu makale, en az iki hakem tarafından incelenmiş ve intihal içermediği, araştırma ve yayın etiğine uyulduğu teyit edilmiştir. / This article has been reviewed by at least two referees and it has been confirmed that it is plagiarism-free and complies with research and publication ethics. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/aibuelt>

Copyright © Published by Bolu Abant İzzet Baysal University– Bolu

* Bu çalışma, ikinci yazar danışmanlığında yazılan birinci yazarın yüksek lisans tez çalışmasından üretilmiştir.

¹ Sorumlu Yazar: Psikolojik Danışman/Eğitim Yönetimi Uzmanı Aysun KALINCI KARAGÖZ, Kdz.Ereğli Şahinde Hayrettin Yavuz BİLSEM, e-posta: aysun-kalinci@hotmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-5746-7563>

² Dr. Öğr. Üyesi Birgül ULUTAŞ, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi, e-posta: ulutas.birgul@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0001-8615-9343>.

1. GİRİŞ

İnsanlık tarihine iz bırakanların yaklaşık yüzde ikilik kısmını üstün zekâlı veya yetenekli bireyler oluşturmaktadır (Marland, 1972). Isaac Newton, Albert Einstein, Marie Curie gibi birçok bilim insanı akranlarına göre üstün özellikleri ile içinde yaşadıkları toplumların gelişmesine büyük katkılar sağlamışlardır. Bu açıdan bakıldığında özel yetenekli bireylerin, kendilerine uygun öğretim programları doğrultusunda özel eğitim almaları büyük önem arz etmektedir. Yaşitlarına göre birtakım farklı ve üstün yeteneklere sahip olan özel yetenekli çocukların kendilerini gerçekleştirebilme, eğitim ihtiyaçlarını karşılayabilme haklarına ulusal ve uluslararası hukuki düzenlemelerde de açıkça yer verilmiştir.

Özel yetenekli çocukların eğitim hakkı, uluslararası sözleşmeler kapsamında ilk olarak Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nde yer almıştır. Bu beyannamenin 26. Maddesinde eğitimin her çocuğun hakkı olduğuna ve çocuğa verilecek eğitimin onun kişiliğini ve kendisini tam olarak geliştirmesine olanak tanınmasının gerekliliğinden bahsedilmiştir (HSK, 2022). Birleşmiş Milletler İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'ni kabul eden devletler, tüm çocukların gelişimini destekleyecek eğitim faaliyetlerini de kabul etmiş olmaktadır. Dolayısıyla tüm çocukların eğitimi kapsayan bu beyanname, özel yetenekli çocukların da ilgi ve ihtiyaçları doğrultusunda planlanacak eğitim programlarını desteklemektedir. Çocuk Hakları Sözleşmesinde ise eğitimin çocuğun yetenek alanlarını geliştirmek amacıyla tüm çocukların alması gereken bir hak olduğu ve bu hakkın fırsat eşitliğine dayandırılarak verilmesinin üzerinde durulmuştur (UNICEF, 2004, s. 13). 7-10 Haziran 1994 tarihlerinde İspanya'da kapsayıcı eğitim anlayışını geliştirmek amacıyla oluşturulan "Salamanca Bildirgesi" de özel yetenekli çocukların eğitim hakkını ele alan bir başka uluslararası sözleşmedir. Salamanca Bildirgesi'nde ilgi, yetenek ve öğrenme ihtiyaçları doğrultusunda her çocuğun normal okullarda eğitim programlarının ve sistemlerinin düzenlenerek eğitim görmesine vurgu yapılmıştır (UNESCO, 1994).

Türkiye'de de özel yetenekli bireylerin öğretimlerini içeren, temelleri Osmanlı dönemine dayanan ve Cumhuriyet'in ilanı ile hız kazanan bazı yasal uygulamalar ve düzenlemeler yer almaktadır. 1876 Kanun-i Esasi ve 1924 Teşkilat-ı Esasiye Kanunu ile kanunlar doğrultusunda her türlü eğitim öğretim faaliyetlerine serbestlik getirilmiştir (Gözler, 1999, s. 30-79). Cumhuriyet tarihinde özel yetenekli bireylerin eğitimi kapsamında ilk ve önemli adım 1929 yılında yürürlüğe giren "Ecnebi Memleketlere Gönderilecek Talebe Hakkında Kanun"dur. Bugün hala geçerli olan bu kanunla akranlarına göre daha üstün performans sergileyen özel yetenekli öğrencilerin uluslararası düzeyde eğitim almaları için yurtdışına çıkabilmelerinin yolu açılmıştır (T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi, 1929). 1942 yılında çıkartılan "Köy Okulları ve Enstitüleri Teşkilat Kanunu" ile özel yetenekli öğrencilerin yatılı okullarda öğrenim görebilmelerine ilişkin düzenlemelere yer verilmiştir (Çetinkaya & Döner, 2012, s. 9-10). Özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinin daha nitelikli ve kapsamlı ele alındığı 1961 tarihli Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nda maddi durumu kısıtlı ve başarısı yüksek olan öğrencilere maddi yardımların yapılacağına ilişkin yasa maddelerine yer verilmiştir (Aydoğdu, 2005, s. 94-95). 1973 tarihli 1739 Sayılı Milli Eğitim Temel Kanunu ile özel yetenekli öğrencilerin ilgi ve yetenekleri doğrultusunda, yeteneklerine uygun hazırlanan programlar ve okullar aracılığıyla eğitim almaları mümkün hale getirilmiştir (MEB, 1973). 1976 yılında çıkartılan "özel statü" kanunu ile özel yetenekli öğrencilerin Devlet Konservatuarında müzik eğitimi almalarının ve eğitimi tamamlayan öğrencilerin yurtdışına çıkmalarının yolu açılmıştır (Tunçdemir, 2004, s. 5-6). 1993 yılında "Özel Eğitim Rehberlik ve Danışma Hizmetleri" bünyesinde açılan "Üstün Yetenekliler Şube Müdürlüğü" ile özel yetenekli bireylerin eğitimleri onlara özgü bir çatı altında toplanmış ve ayrıca ele alınmıştır. Bu gelişmenin ardından Türkiye'nin ilk Bilim ve Sanat Merkezi olan Yasemin Karakaya Bilim ve Sanat Merkezi (BİLSEM) açılmıştır (Bulut & Taylı, 2006, s. 33-40). 25.10.2022 tarih ve 31994 sayılı Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği ile özel gereksinimli

öğrencilerin yanı sıra özel yetenekli öğrencilere de okullarında destek eğitim odalarında ihtiyaçları doğrultusunda destek eğitim hizmetlerinin verilmesi hükmü yer almıştır (MEB, 2022a). Böylece özel yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının, BİLSEM'ler dışında öğrenimlerine devam ettikleri okullarındaki destek eğitim odalarında karşılanması, ilgili yönetmelik hükmü ile güvence altına alınmıştır.

Millî Eğitim Bakanlığı Bilim ve Sanat Merkezleri Yönergesi'nde özel yetenekli birey; "Yaşlarına göre daha hızlı öğrenen; yaratıcılık, sanat, liderliğe ilişkin kapasitede önde olan, özel akademik yeteneğe sahip, soyut fikirleri anlayabilen, ilgi alanlarında bağımsız hareket etmeyi seven ve yüksek düzeyde performans gösteren birey" olarak tanımlanmıştır (MEB, 2022b, s. 10). Özel yetenekli öğrenciler için eğitim ortamlarının ve öğretimlerinin düzenlenmesi bu öğrencilerin hızları, yeterlikleri ve yetenekleri göz önünde bulundurularak oluşturulacak bireyselleştirilmiş eğitim programları (BEP) ile yapılmaktadır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne göre özel eğitime ihtiyaç duyan tüm öğrenciler için BEP hazırlanması zorunludur (MEB, 2022a). Milli Eğitim Bakanlığı (MEB) Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'nde BEP'te bulunması gereken bilgileri belirlemiştir. Buna göre özel yetenekli öğrenciler için düzenlenen BEP'te (1) Yıllık amaçlar ve kısa dönemli amaçlar, (2) Sunulacak destek eğitim hizmetinin türü, süresi ve hizmetin kimler tarafından nasıl sağlanacağı, (3) Öğretim ve değerlendirmede kullanılacak yöntem ve teknikler ile öğretim materyalleri, (4) Eğitim ortamına ilişkin düzenlemeler, (5) Davranış problemlerini önlemeye ya da azaltmaya yönelik tedbirler ile olumlu davranış kazandırmaya yönelik uygulanacak yöntem ve teknikler, (6) Öğrencinin kişisel bilgileri bulunmalıdır (MEB, 2022a). Bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlamak amacıyla BEP geliştirme birimi oluşturulur ve bu ekipte okul müdürü ya da müdür yardımcısı başkanlığında, psikolojik danışman/rehber öğretmen, öğrencinin sınıf öğretmeni, öğrencinin dersini okutan alan öğretmenleri, öğrencinin velisi ve öğrenci yer alır. Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliği'ne (MEB, 2022a) göre bu ekibin görevi; öğrencinin tüm gelişim alanlarındaki özelliklerini ve eğitim ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak BEP'in hazırlanması, uygulanması, izlenmesi ve değerlendirilmesiyle ilgili çalışmalarını koordine etmektir. BEP geliştirme ekibinin BEP'te bulunması gereken uzun ve kısa dönemli amaçları belirlerken öncelikle özel yetenekli öğrencilerin ilgi, istek ve yeteneklerini nasıl ve hangi ölçme araçlarını kullanarak belirleyebileceklerini bilmeleri önemlidir. Özel yetenekli öğrencilere eğitimden en üst düzeyde yararlanma fırsatı sunan BEP'lerde zenginleştirilmiş öğretim uygulamalarına yer verilmektedir. Zenginleştirme, öğretim programının özel yetenekli öğrencinin eğitsel gereksinimleri doğrultusunda çeşitlendirilmesi ve derinleştirilmesidir (Avcı & Ateşgöz, 2020, s. 180-195). Zenginleştirilmiş eğitim programları, özel yetenekli öğrencinin ilgi ve yetenek alanları doğrultusunda, devam ettiği sınıf müfredatına üst düzey içeriklerin eklenmesi esasına göre hazırlanmaktadır. Öğretim programının zenginleştirilmesi özel yetenekli öğrenciye hem kendi hızı, yeterliği ve yetenekleriyle gelişme fırsatı, hem de akranlarıyla bir arada etkileşimde olma imkânı sağlamaktadır (Gür, 2017, s. 78). Bu sayede yaşlarına göre birçok farklı disiplinde üst düzey akademik becerilere sahip özel yetenekli öğrencinin sınıf içi çalışmalarda sıkılma, dersten kopma gibi sorunlarının önüne geçildiği, öğrencinin mevcut potansiyelini geliştirmesinin desteklendiği söylenebilir. Zenginleştirilmiş eğitim programlarında yer alan kazanımlar, öğrenciye sınıf içinde ya da destek eğitim odasında verilmektedir. Bu şekilde özel yetenekli öğrencinin normal gelişim gösteren akranları ile ayrılmadan bir arada olması sağlanırken; farklı gelişim özelliğine sahip öğrencilerin, farklı gelişim alanlarında birbirlerini besledikleri de söylenebilir.

Özel yetenekli öğrenciler için öğretim ve değerlendirmede hangi yöntem ve tekniklerin kullanılacağı bilgisinin BEP'te yer alması gerekmektedir. Şahin ve Levent'in (2015) yaptığı bir çalışmada sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinde kullanılabilecek yöntemler konusunda eksik bilgiye sahip oldukları belirlenmiştir (Şahin, 2015, s. 231-245). Özel yetenekli öğrencilerin eğitimsel ihtiyaçlarını karşılamak için destek eğitim odalarında ve BİLSEM'lerde birtakım çalışmalar yapılmakta; ancak buralarda uygulanan farklılaştırılmış öğretim programlarının etkinliğini ölçecek herhangi bir çalışma, araştırma ve değerlendirme yapılmamaktadır (Emir ve Yaman, 2017, s. 3-19). BEP'te bulunması

gereken bir diğer bilgi de özel yetenekli öğrencilerin kişisel bilgileri ve varsa davranış problemlerini önlemeye yönelik tedbirler ve olumlu davranış kazandırmaya yönelik uygulanabilecek yöntem ve tekniklerdir. Öğretmenler üstün zekâ ve özel yetenek kavramı, özel yetenekli bireylerin özellikleri, potansiyelleri ve gereksinimleri konusunda ne kadar doğru bilgiye sahip olurlarsa özel yetenekli öğrencilere sunulacak öğretim hizmetleri de o kadar etkili olacaktır (Kaya, 2015, s. 62). Şahin ve Kargın (2013), sınıf öğretmenlerinin özel yetenekli öğrencilerin özelliklerine ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıklarını saptamışlardır. Sınıf öğretmenleri, BEP süreçlerinde öğrencileri daha yakından tanıyan konumda olduklarından dolayı kilit rol oynamaktadırlar. Ayrıca okul yöneticileri de grubun içinde sayıca az olan bu öğrencilerin yeteneklerini geliştirmelerini destekleme konusunda yetersiz kalmakta; plan yapılmasının gerekliliğini önemsememektedirler (Emir&Yaman, 2017, s. 3-19). Hansen ve Feldhusen (1994) özel yetenekli öğrencilerin eğitimi ile ilgili eğitim alan ve almayan öğretmenleri; kişilik, mesleki özellikler ve sınıf içi etkinlikler bakımından farklı olup olmadığını incelemiştir. Araştırma sonuçlarına göre, eğitim almış öğretmenlerin eğitim almamış öğretmenlere göre yaratıcılık ve esnek düşünebilme, materyal geliştirme ve uygulama, ders saatini etkili ve verimli kullanabilme, öğrencilerin motivasyonunu artırma, öğrencileri yetenek programlarına yönlendirme gibi sınıf içi etkinliklerle ilgili konularda daha başarılı oldukları sonucuna varılmıştır.

1.1. Araştırmanın amacı

Yukarıda ana hatları verilen problem çerçevesinde bu araştırmanın temel amacı, özel yetenekli öğrencilere yönelik hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programının geliştirilmesinde ve uygulanmasında okul bileşenlerinin gözlemleri, deneyimleri, karşılaştıkları güçlükler; bu güçlüklerin aşılması için sundukları önerilerin ortaya konulmasıdır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1- Okul bileşenlerinin görüşlerine göre özel yetenekli bireylerin belirgin özellikleri ile diğer bireylerden ayrılan gereksinimleri nelerdir?
- 2- Okul bileşenlerinin görüşlerine göre bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması ve uygulanması sürecinde karşılaşılan olumlu ve olumsuz durumlar nelerdir?
- 3- Okul bileşenlerinin görüşlerine göre özel yetenekli öğrencilerin okul içindeki eğitim olanaklarının çeşitlendirilmesine yönelik önerileri nelerdir?

1.2. Araştırmanın önemi

Eğitim alma ve kendini gerçekleştirme her çocuğun hakkıdır. İnsan Hakları Evrensel Beyannamesi'nin 26. maddesinde eğitimin her çocuğun hakkı olduğu ve çocuğa verilecek eğitimin onun kişiliğini ve kendisini tam olarak geliştirmesine olanak tanınmasının gerekliliği açıkça ortaya konulmuştur (HSK, 2022). Özel yetenekli bireylerin kendilerini geliştirebilmelerinde ve potansiyellerini en üst düzeyde kullanabilmelerinde bireyselleştirilmiş eğitim programları büyük önem arz etmektedir. Özel yetenekli bireylerin hızları, yeterlikleri ve yetenekleri göz önünde bulundurularak oluşturulan bireyselleştirilmiş eğitim programlarında, bu öğrencilerin ilgi ve yetenek alanlarının çeşitlendirildiği ve derinleştirildiği zenginleştirme uygulamalarına yer verilmektedir (Avcı & Ateşgöz, 2020, s. 180-195). Böylece özel yetenekli bireyler, bireyselleştirilmiş eğitim programları aracılığıyla ilgi ve yetenekleri doğrultusunda eğitime erişme ve eğitimden en üst düzeyde yararlanma fırsatı bulmaktadır. Okullarda bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması süreçlerini planlamak, yürütmek ve değerlendirmek için BEP geliştirme birimi (okul müdürü ya da müdür yardımcısı başkanlığında, psikolojik danışman/rehber öğretmen, öğrencinin sınıf öğretmeni, öğrencinin dersini okutan alan öğretmenleri, öğrencinin velisi ve öğrenci) kurulur (MEB, 2022a). Dolayısıyla özel yetenekli bireylere yönelik

hazırlanan bireyselleştirilmiş eğitim programlarının daha etkili ve yararlı olması için, bu konuda bizzat görevli bulunan ve özel yetenekli bireylerin eğitiminden sorumlu okul bileşenlerinin görüşlerinin alınmasının yararlı olacağı düşünülmektedir. Bu çalışma, nitel bir çalışma olması; bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması ve uygulanması sürecinde görev alan tüm okul bileşenlerinin görüşlerini yansıtması ve konuyu Zonguldak ili Ereğli ilçesi ölçeğinde ele alması açısından alanyazında yer alan diğer araştırmalardan ayrılmaktadır. Bu nedenle bir durum çalışması olarak tasarlanan bu araştırmanın, özel yetenekli öğrencilerin eğitimsel gereksinimlerini karşılayabilmek için Türk eğitim sisteminde uygulanan en önemli uygulamalardan biri olarak süregelen bireyselleştirilmiş eğitim programlarının (BEP) hazırlanması ve uygulanması süreçlerinin görünür hale getirilmesi açısından, alanyazına katkı sunması beklenmektedir. Çalışmanın sonuçlarının, özel yetenekli bireylere yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanması ve uygulanması aşamalarında dikkat edilmesi gereken önemli hususları ortaya çıkarması ve özel yetenekli bireylerin eğitimleri sürecinde hem politika yapıcılara hem de uygulayıcılara fikir verici nitelikte olacağı düşünülmektedir. Çalışmanın ayrıca özel yetenekli bireylerin akademik yaşamlarının planlanmasında okul paydaşlarına, ailelere ve özel yetenekli bireylere olumlu katkılar sunacağı ve yol göstereceği düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

2.1. Araştırmanın modeli

Bu çalışmada nitel araştırma türlerinden durum çalışması yöntemi kullanılmıştır. Durum çalışması; bir ya da daha fazla olayın, durumun, kişinin ya da topluluğun ayrıntılı bir şekilde incelendiği yöntemdir. Özel yetenekli öğrencilere yönelik BEP'lerin hazırlanması ve uygulanması aşamalarında yaşanan mevcut durumların ortaya konulması ve değerlendirilmesi istendiği için durum çalışması yönteminin uygun olacağı düşünülmüştür. Durum çalışmaları beş aşamadan oluşmaktadır. Bunlar; problemin ifadesi, araştırma alanına girme, katılımcıların seçilmesi, verilerin toplanması ve analizidir (Büyüköztürk, Kılıç Çakmak, Akgün, Karadeniz & Demirel, 2010, s. 273). Araştırmanın yürütülmesinde sözü edilen bu beş aşamaya bağlı kalınarak çalışılmıştır. Bu çerçevede ilk olarak araştırma problemi belirlenmiş ve alanyazın taramasından da yararlanarak konuyu temel bağlarıyla açıklayan problem metni yazılmıştır. Yazılan bu metnin ışığında araştırmanın genel amacı ve alt amaçları belirlenmiş; bu amaçlara ulaşmayı sağlayacak çalışma grubunun kimlerden oluşacağı ve araştırma yönteminin ne olacağı tespit edilmiştir. Hazırlanan görüşme formları ile veri toplanmış ve veriler analiz edilmiştir.

2.2. Araştırmanın çalışma grubu

Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında Zonguldak ili Ereğli ilçesinde özel yetenekli öğrencisi olan ve kaynaştırma uygulaması yapılan resmi ilköğretim okullarının birinci kademesinde bu öğrencilerin eğitiminde sorumluluğu bulunan okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve psikolojik danışman/rehber öğretmenler oluşturmuştur. Araştırmaya dahil edilen okullar, okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve psikolojik danışman/rehber öğretmenler amaçlı örnekleme yöntemine göre seçilmiştir. Bu kapsamda ilk olarak Zonguldak ili Ereğli ilçesinde özel yetenekli öğrencisi bulunan ilkokulların listesine Kdz. Ereğli Milli Eğitim Müdürlüğü aracılığıyla ulaşılmıştır. Okullar belirlendikten sonra bu okullarda görev yapan okul yöneticileri ile psikolojik danışman/rehber öğretmenlere öncelikle ulaşılmıştır. Okul yöneticilerinin ve psikolojik danışman/ rehber öğretmenlerin seçiminde gönüllülük esas alınmış; psikolojik danışman/rehber öğretmenler aracılığıyla da kartopu yöntemi kullanılarak sınıf öğretmenleri seçilmiştir. Görüşme yapılan sınıf öğretmenleri, sınıfında özel yetenekli öğrencisi olan ya da daha önce özel yetenekli öğrencisi olmuş öğretmenlerden deneyim ve gönüllülükle birlikte veri çeşitliliği gözetilerek seçilmiştir. Okul yöneticileri, sınıf öğretmenleri ve psikolojik danışman/rehber öğretmenlerle yapılan görüşmeler, veri doyumu sağlanana kadar sürdürülmüştür. Bu çerçevede çalışma grubuna ait yaş, cinsiyet, kıdem yılı ve okuldaki görev süreleri, mezuniyet durumları, BEP ve özel yetenekli öğrencilerle ilgili hizmet içi eğitim alma durumlarına ait demografik bilgiler, Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

	<i>Katılımcı kodu</i>	<i>Yaş</i>	<i>Meslekteki kıdemi</i>	<i>Okuldaki görev süresi</i>	<i>Mezuniyet kademesi</i>	<i>Hizmet içi eğitim (BEP ve özel yeteneklilere yönelik) alma durumu</i>
Okul Yöneticileri	OY_E1	41	19 yıl	2 yıl	Lisans	Aldı
	OY_E2	41	16 yıl	6 yıl	Lisans	Almadı
	OY_E3	35	13 yıl	3 yıl	Yüksek Lisans	Aldı
	OY_E4	42	19 yıl	1 yıl	Yüksek Lisans	Aldı
	OY_E5	48	25 yıl	8 yıl	Lisans	Aldı
	OY_E6	41	19 yıl	1 yıl	Lisans	Almadı
	OY_E7	37	17 yıl	8 ay	Lisans	Aldı
	OY_E8	44	24 yıl	2 yıl	Yüksek Lisans	Almadı
	OY_E9	51	24 yıl	1 yıl	Lisans	Almadı
Sınıf Öğretmenleri	SÖ_K1	41	19 yıl	8 yıl	Lisans	Aldı
	SÖ_K2	39	18 yıl	3 yıl	Lisans	Almadı
	SÖ_K3	41	19 yıl	6 yıl	Yüksek Lisans	Aldı
	SÖ_K4	53	25 yıl	15 yıl	Lisans	Aldı
	SÖ_K5	41	30 yıl	8 yıl	Lisans	Aldı
	SÖ_E6	49	24 yıl	4 yıl	Lisans	Aldı
	SÖ_K7	49	23 yıl	6 yıl	Lisans	Aldı
	SÖ_K8	50	27 yıl	17 yıl	Lisans	Almadı
	SÖ_K9	49	28 yıl	17 yıl	Lisans	Aldı
Psikolojik Danışman/Rehber Öğretmenler	PDR_K1	40	19 yıl	5 yıl	Lisans	Aldı
	PDR_K2	35	12 yıl	2 ay	Lisans	Aldı
	PDR_K3	51	28 yıl	7 ay	Lisans	Almadı
	PDR_K4	30	8 yıl	2 yıl	Lisans	Almadı
	PDR_K5	35	12 yıl	7 yıl	Yüksek Lisans	Aldı
	PDR_K6	32	10 yıl	5 yıl	Lisans	Aldı
	PDR_K7	42	10 yıl	10 yıl	Lisans	Aldı
	PDR_E8	54	26 yıl	7 yıl	Lisans	Aldı

Araştırma grubunu oluşturan katılımcıların 9'u okul yöneticisi, 9'u sınıf öğretmeni ve 8'inin psikolojik danışman/rehber öğretmenden oluşmaktadır. Araştırmaya katılan okul yöneticilerinin yaş ortalaması 42, ortalama mesleki kıdemleri ise 20 yıl; sınıf öğretmenlerinin yaş ortalaması 46, ortalama mesleki kıdemleri 24; psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin yaş ortalaması 40, ortalama mesleki kıdemleri 16'dır. Katılımcıların çalıştıkları okuldaki görev süreleri ortalaması okul müdürleri için 3 yıl, sınıf öğretmenleri için 9 yıl ve psikolojik danışman/rehber öğretmenler için 5 yıldır. Bu bakımdan araştırmaya katılan eğitimcilerin genellikle deneyimli öğretmenlerden oluştuğu söylenebilir. Katılımcı okul müdürlerinin 2'si, sınıf öğretmenlerinin biri ve psikolojik danışman/rehber öğretmenlerin biri yüksek lisans mezunu olup, diğer katılımcıların tamamı lisans mezunudur. Araştırma grubunu oluşturan 19 katılımcı BEP ve özel yetenekli öğrencilerle ilgili hizmet içi eğitim aldıklarını; 8 katılımcı ise BEP ve özel yetenekli öğrencilerle ilgili hizmet içi eğitim almadıklarını belirtmişlerdir. Buna göre araştırma grubunun büyük çoğunluğunun BEP ve özel yetenekli öğrencilerle ilgili eğitime sahip oldukları düşünülmektedir.

2.3. Veri toplama araçları ve süreci

Araştırma verilerinin toplanmasında yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme; insanların geçmiş, şimdi ya da gelecekle ilgili tutum, görüş ve davranışlarını ortaya çıkarmak amacıyla kullanılan nitel araştırmalarda en çok kullanılan veri toplama yöntemlerinden biridir. Yarı yapılandırılmış görüşme ise; araştırmacı tarafından önceden belirlenmiş ya da görüşme esnasında ortaya çıkan konulara göre yeni soruların da sorulabilmesine imkân tanıyan ve bu konuda araştırmacıya esneklik sağlayan veri toplama yöntemidir (Güler, Halıoğlu&Taşgım, 2015, s. 114-115). Araştırmada veri toplamak amacıyla araştırmacılar tarafından hazırlanan kişisel bilgi formu ve görüşme formu kullanılmıştır. Araştırmaya katılanların cinsiyet, yaş, öğretmenlikteki/yöneticilikteki hizmet yılına, BEP geliştirme ve uygulama süreçlerine ilişkin hizmet içi eğitim alıp almadıklarını, mezuniyet bilgilerine (üniversite, fakülte, branş, son mezuniyet kıdemi), derse girdikleri sınıfın özelliklerine (sınıf mevcudu, özel gereksinimli ve özel yetenekli öğrenci sayısı), okulun özelliklerine (toplam öğrenci sayısı) ait bilgiler elde etmek amacıyla kullanılan bilgi formu ve her bir katılımcı grubu için ayrı ayrı geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formları araştırmacılar tarafından hazırlanmıştır. Geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formlarının geçerlik ve güvenilirliğinin sağlanması amacıyla iki alan uzmanı akademisyenin görüşlerine başvurulmuştur; geri bildirimler doğrultusunda gerekli düzeltmeler yapılmıştır. Görüşme formlarında yer alan soruların anlaşılması, yorumlanması ve yanıtlanmasında herhangi bir sorun olup olmadığını belirlemek için pilot görüşmeler yapılmış ve ardından görüşme formlarına son şekilleri verilmiştir. Görüşme sürecinin başında görüşme yapılan kişilere çalışmanın amacı, içeriği ve tahmini görüşme süresi hakkında bilgilendirme yapılmış; toplanan verilerin yalnızca araştırma için kullanılacağı ve kişisel bilgilerin gizliliğinin korunacağı açıklanmıştır. Görüşme yapılan kişilere gönüllülük esasının geçerli olduğu hatırlatılmış; istedikleri zaman görüşmeden çekilebilecekleri konusunda güvence verilerek kişiler tarafından soruların içten ve samimi cevaplanması sağlanmaya çalışılmıştır. Görüşme esnasında görüşülen kişilerin onayıyla ses kaydı alınmış; ses kaydına onay vermeyen kişilerin görüşleri ise görüşme esnasında yazılı olarak kayıt altına alınmıştır. Bu kapsamda görüşme yapılan ve ses kaydı yapılmasına onay veren 10 kişinin ses kaydı alınmış; ses kaydına onay vermeyen 16 kişinin ise görüşmeleri görüşme esnasında yazıya aktarılmıştır. Araştırmacı, nesnelliği sağlamak için görüşmeler esnasında yönlendirici cümleler kullanmamaya dikkat etmiştir. Görüşmeler, görüşülen kişilerin okullarında yapılmış; okulların müdür odaları ya da rehberlik servisleri kullanılmıştır. Görüşme formunda ön bilgiye, görüşme tarihine, görüşme saatine ve toplam görüşme süresine, katılımcı koduna ve katılımcı imzasına da yer verilmiştir. Görüşmelerin 20-25 dakika arasında süreceği öngörülmüştür ve araştırmada yer alan kişilere bu şekilde ön bilgi verilmiştir. Görüşmeler sonrasında görüşme sürelerinin 15-45 dakika arasında değiştiği görülmüştür.

2.4. Verilerin analizi

Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme sonuçlarının çözümlenmesinde betimsel analiz tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz için ilk olarak toplanan ses kayıtları bilgisayar ortamında aslına bağlı kalınarak metin haline getirilmiştir. Metin haline getirilen görüşmeler tekrar dinlenilerek kontrol edilmiştir. Sorulara verilen cevaplar ilgili alt amaçlar çerçevesinde bir araya getirilmiş, her bir alt amaca karşılık gelen doğrudan alıntılar haline dönüştürülmüştür. Belirlenen alıntılar bulguların yazımı aşamasında araştırmanın alt amaçlarıyla uyumlu olacak şekilde kullanılmış; açıklanmış ve yorumlanmıştır. Okul bileşenlerinin (okul yöneticileri, psikolojik danışman/rehber öğretmenler ve sınıf öğretmenleri) görüşleri doğrultusunda alt amaçlara verilen yanıtlar arasında karşılaştırmalara gidilmiş; benzerlikler ve farklılıklar çerçevesinde betimlemeler ve yorumlamalar yapılmıştır. Görüşmelerin analizinde görüşülen kişilerin söylediklerinden doğrudan alıntılar yapılarak verilerin özgün haline bağlı kalınmıştır. Görüşmelerin yazıya aktarılmasında görüşülen kişilere ve okullara ait bilgilerin paylaşılmamasına dikkat edilmiştir. Görüşülen kişilere görev-cinsiyet ve sıralama bilgilerinden oluşan kodlar verilerek gizlilik korunmuştur. Okul yöneticilerine OY, sınıf öğretmenlerine SÖ, psikolojik danışman/rehber öğretmenlere PDR kodları verilmiştir. Cinsiyetin belirtilmesinde kadınlar için K, erkekler için E kodu kullanılmıştır. Sıralama ise 1-2-3... kodlarıyla belirtilmiştir. Buna göre örneğin; görüşme yapılan ilk erkek okul yöneticisi OY_E1 olarak kodlanmıştır.

2.5. Araştırmanın etik izni

Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 25/01/2021

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 35

3. BULGULAR

Özel Yetenekli Bireylerin Belirgin Özellikleri ile Diğer Bireylerden Ayrılan Gereksinimlerine İlişkin Görüşler

Katılımcılara “Özel yetenekli öğrencileri nasıl tanırsınız? Sizce özel yetenekli öğrencileri normal gelişim gösteren öğrencilerden ayıran bilişsel, davranışsal ve sosyal-duygusal özellikler nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğu özel yetenekli öğrencilerin farklı bakış açısına sahip olma (10), hızlı öğrenme (5), meraklı olma (5), sorgulayıcı olma (4), farklı ilgilere ve bilgiye sahip olma (4), kelimeleri doğru kullanma (2) ve bilgileri transfer edebilme (2) gibi birtakım bilişsel özelliklere sahip olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların bir kısmı ise bu öğrencilerin sahip oldukları bilişsel özellikleri anlamaya açık (1), çok yönlü düşünme (1), güçlü hafıza (1), yaratıcılık (1), öğrendiklerini kullanma (1), hızlı kavrama (1), zengin kelime dağarcığı (1), yüksek akıl yürütme becerisi (1), kuvvetli gözlem yeteneği (1), yoğun seçici dikkat (1), yüksek muhakeme gücü (1), farklı fikirler ortaya koyma (1) ve alternatif çözüm yolları üretme (1) olarak ifade etmiştir. Bu konuda görüşmelere yansıyan ifadelerden bazıları şunlardır:

“Şimdi bu çocuklar farklı çocuklar; yani yaşlılarından daha farklı beklentilere sahip, daha farklı ihtiyaçlara sahip öğrencilerden bahsediyoruz...Bilişsel olarak meraklı kişilikleri ön planda, sürekli yeni şeyler öğrenmeyi isteyen,

öğrendikleri şeylerdeki çelişkili durumları sorgulayan, bilgi eksikliklerini her zaman tamamlamaya çalışan, her zaman daha iyisini yapmaya çalışan çocuklar olarak gördüm. Ben böyle düşünüyorum açıkçası.” (OY_E3)

“Üstün yetenekli öğrenciler sınıf içindeki konuşması, ilgileri, diğer yaşlıtlarına göre farklı tutumları, izlenimlerle fark edilebiliyor. Yaşlıtlarına göre sözel, sayısal, sosyal, sanatsal ilgi ve bilgileri farklıdır. Sürekli sorgulayıcı, meraklıdır. Kendi akıllarına yatmayan bir konuda kolay kolay ikna edemezsiniz. Kuralları belirlerken mutlaka sorgular.” (SÖ_K5)

“Özel yetenekli çocuklar, çabuk öğrenen, akıl yürütme becerisi yaşlıtlarının ilerisinde, alıcı ve ifade edici dil becerilerini erken yaşlardan itibaren yaşlıtlarından daha fazla kullanan bir yapıya sahip oluyorlar. Ayrıca gözlem yetenekleri kuvvetli, seçici dikkatleri çok yoğun, aynı anda birkaç işi yapabilme becerisine sahip olabiliyorlar.” (PDR_K1)

Özel yetenekli öğrencileri normal gelişim gösteren öğrencilerden ayıran davranışsal ve sosyal-duygusal özellikler konusunda katılımcıların çoğu içedönük (7), aşırı hassas (6), duygusal (6), sosyal ilişkilerde güçlük yaşama (5), liderlik (4), sosyal ilişkilerde başarılı (3), yaşından büyük davranışlar sergileme (2), çocuk gibi davranma (2), hareketli (2), olgun (2), görev ve sorumluluk bilinci yüksek (2), kendinden büyüklerle arkadaşlık kurma (2) ve sıkılgan (2) özellikleri üzerinde yoğunlaşmıştır. Katılımcıların bazıları ise sessiz (1), uyumsuz (1), dışadönük (1), kendiyile yetinme (1), arkadaşlarla vakit geçirmeyi sevmeme (1), yüksek ikna kabiliyeti (1), özgüvenli (1), arkadaşları tarafından sevilen (1), sorunlarla baş etme becerisi yüksek (1), duygularını gizleme (1), mesafeli ve dengeli (1), hayvan/çevre konularına aşırı duyarlılık (1), mükemmeliyetçilik (1) ve ifade edebilme becerisi yüksek (1) özellikleri üzerinde durmuştur. Bu konudaki katılımcı görüşlerinden bazıları şöyledir:

“Bu tür bireyler, normal denebilecek öğrencilerden, bireylerden davranış olarak farklıdır. Davranışları bazen anormallik boyutuna kadar davranış sergileyebilirler. Bazıları çok rahatken bazıları toplum ilişkilerinde çok sıkılgan olabilir. Bazen bildiklerini söylemede bile farklılık gösterirler.” (OY_E6)

“Sosyal yönden aktif, arkadaşları tarafından sevilen öğrencilerdir. Liderlik yapmayı severler. Duygusal yönden çocuktur; yani hep çocuk gibidirler. Ancak sorunlarıyla daha kolay başa çıkabilirler. Benim öğrencilerim böyleydi hep, şu an sınıfta olan öğrencim de aynı şekilde.” (SÖ_K8)

“...Sosyal anlamda kimi zaman uyumsuz, sıkılgan, akranlarından farklı olduğunu sıkça dile getirebilir. Bir kısmı duygusal olarak içekapanık, bir kısmı iki uç duygusal ruh halinde.” (PDR_K5)

Tablo 2

Özel Yetenekli Öğrencilerin Belirgin Özellikleri		f
Bilişsel Özellikleri	Farklı bakış açısına sahip olma	10
	Hızlı öğrenme	5
	Meraklı	5
	Sorgulayıcı	4
	Farklı ilgilere ve bilgiye sahip olma	4
	Kelimeleri doğru kullanma	2
	Bilgileri transfer edebilme	2
	Anlamaya açık	1
	Öğrendiklerini kullanma	1
	Hızlı kavrama	1
	Zengin kelime dağarcığı	1

Yaratıcılık	1
Yüksek akıl yürütme becerisi	1
Kuvvetli gözlem yeteneği	1
Yoğun seçici dikkat	1
Yüksek muhakeme gücü	1
Farklı düşünceler ortaya koyma	1
Alternatif çözüm yolları üretme	1
Çok yönlü düşünme	1
Güçlü hafıza	1

Tablo 2. Devamı

Özel Yetenekli Öğrencilerin Belirgin Özellikleri

	<i>f</i>	
Davranışsal Özellikleri	Yaşından büyük davranışlar sergileme	2
	Çocuk gibi davranma	2
	Hareketli	2
	Sessiz	1
	Aykırı davranışlar sergileme	1
	Uyumsuz	1
Sosyal-Duygusal Özellikleri	İçedönük	7
	Aşırı hassas	6
	Aşırı duygusal	6
	Sosyal ilişkilerde güçlük yaşama	5
	Liderlik	4
	Sosyal ilişkilerde başarılı	3
	Kendinden büyüklerle arkadaşlık kurma	2
	Sıkılgan	2
	Olgun	2
	Görev ve sorumluluk bilinci yüksek	2
	Kendiyle yetinme	1
	Özgüvenli	1
	Arkadaşlar tarafından sevilen	1
	Sorunlarla baş etme becerisi yüksek	1
	Duygularını gizleme	1
	Mesafeli ve dengeli	1
Arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi sevmeme	1	

Hayvan/çevre konularına aşırı duyarlılık	1
Mükemmeliyetçi	1
Yüksek ikna kabiliyeti	1
İfade edebilme becerisi yüksek	1
Dışadönük	1

Verilen yanıtlar değerlendirildiğinde katılımcıların özel yetenekli öğrencilerin bilişsel, sosyal duygusal özelliklerine ilişkin daha çok aktarımda buldukları; davranışsal özelliklerine ilişkin kısıtlı aktarımda buldukları görülmüştür. Katılımcıların tamamının özel yetenekli öğrencilerin davranışsal özelliklerine ilişkin daha çok olumsuz özellik sıraladığı görülmüştür; bu da özel yetenekli öğrencilerin okul ortamında davranışsal boyutta etiketlenme sorunları ile karşı karşıya kaldığını düşündürmüştür.

Katılımcılara “Özel yetenekli öğrencilerin kişisel, sosyal, akademik ve duygusal gelişimleri açısından hangi destek mekanizmalarına gereksinimi bulunmaktadır?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu özel yetenekli öğrencilerin okul-öğretmen-aile desteğine (7) ve öğrenci-öğretmen-veliye yönelik rehberlik hizmetleri desteğine (7) gereksinim duyduklarını ifade etmiştir. Bazı katılımcılar ise bu öğrencilerin ihtiyaç duydukları destek mekanizmalarının destek eğitim odası desteği (3), yeteneklerine uygun programlar oluşturulması (2) ve olumlu çevre ortamı yaratma desteği olarak belirtmiştir. Az sayıda katılımcı da özel yetenekli öğrencilerin destek mekanizmalarına ilişkin gereksinimlerinin tam gün eğitim veren okul desteği (1); Bilim ve Sanat Merkezi desteği (1); ayrı sınıflarda eğitim desteği (1); olumlu örnekler, modeller sunma desteği (1); sanatsal ve bilimsel yönden destekleme (1); düşüncelerini ifade edebilecekleri ortam desteği (1); özel müfredatla ve özel okullarda eğitim alma desteği (1); çalışma grubu desteği (1); zenginleştirilmiş eğitim desteği (1); kendilerini tanımalarına yönelik rehberlik desteği(1); farklı etkinliklerle destekleme (1); ilgi ve yeteneklerine uygun projeler sunma (1); BİLSEM’lerde ders saatinin artırılması (1) olduğunu belirtmiştir. Bu konuda katılımcı yorumlarına yansıyan bazı ifadeler şöyledir:

“Bunlara tabii ki yeteneklerine göre özel programlar uygulanması gerekmektedir, bence. Yani, normal akranlarıyla değil de ayrı sınıflar bazında çalışmalar yapılması lazım, bence.” (OY_E9)

“Sınıf içi bazı konular onlara çok basit geldiği için sıkılabiliyorlar. Onlara aynı konuda farklı etkinlikler verilmesi gerekiyor. Bu öğrenciler için sürekli araştırma içinde olunması gerekiyor. Her zaman daha farklı çalışmalar yapılmalı. Sıkıldıkları zaman duygusal çöküntü yaşayabiliyorlar.” (SÖ_K7)

“Okullarda psikolojik destek mekanizmalarını daha sık devreye sokmalıyız. Aileler daha çok desteklenebilir. Destek eğitim odalarında ders görülmeli mutlaka, ancak seviyelerine uygun ve zenginleştirilmiş şekilde sunulmalı bu eğitimler.” (PDR_K5)

Tablo 3

Özel Yetenekli Öğrencilerin Diğer Öğrencilerden Ayrılan Gereksinimleri	f
Okul, öğretmen ve aile desteği	7
Öğrenci, öğretmen ve veliye yönelik rehberlik hizmetleri desteği	7
Destek eğitim odası desteği	3
Yeteneklerine uygun programlar oluşturulması	2
Olumlu çevre ortamı yaratma desteği	2
Tam gün eğitim veren okul desteği	1
Ayrı sınıflarda eğitim desteği	1
Olumlu örnekler, modeller sunma desteği	1

Bilim ve Sanat Merkezi desteği	1
Sanatsal ve bilimsel yönden destekleme	1
Düşüncelerini ifade edebilecekleri ortam desteği	1
Özel müfredatla ve özel okullarda eğitim alma desteği	1
Çalışma grubu desteği	1
Zenginleştirilmiş eğitim desteği	1
Kendilerini tanımalarına yönelik rehberlik desteği	1
Farklı etkinliklerle destekleme	1
İlgi ve yeteneklerine uygun projeler sunma	1
BİLSEM'lerde ders saatinin artırılması	1

Verilen yanıtlar değerlendirildiğinde katılımcıların çoğunluğunun okul-öğretmen-aile desteği ve öğrenci-öğretmen-veliye yönelik rehberlik hizmetleri desteği üçgeninde yoğunlaştıkları görülmüştür. Bu da özel yetenekli öğrencilere yönelik planlanan eğitim programlarının uygulamasında okul-öğretmen-aile desteğinin ve öğrenci-öğretmen-veliye yönelik rehberlik hizmetlerinin yetersiz olduğunu düşündürmüştür. Ayrıca özel yetenekli öğrencilerin eğitim ortamlarından ve uygulamalarından en üst düzeyde faydalanabilmesi için okul-öğretmen-aile desteğinin ve öğrenci-öğretmen-veliye yönelik sunulacak rehberlik hizmetlerinin sağlanmasının önemi üzerinde durulması gerektiğini düşündürmüştür.

Özel Yetenekli Öğrencilere Yönelik Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanması ve Uygulanması Sürecinde İzlenen Yollar ve Karşılaşılan Olumsuz Durumlara İlişkin Görüşler

Katılımcılara yöneltilen “Özel yetenekli öğrenciler için bireyselleştirilmiş eğitim programlarında hangi yollar izlenmektedir? Bu konudaki gözlemlerinizi paylaşır mısınız?” sorusuna verilen yanıtlar incelenmiştir. Bu konuda katılımcıların çoğunun BEP hazırlama ve uygulama süreçleri hakkında bilgi aktarmadığı (15) ve sadece bir kısım katılımcının sürece ilişkin bilgi aktardığı (11) tespit edilmiştir. Özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan BEP’lerde izlenen yollara ilişkin görüşlerini aktaran katılımcıların çoğu öğrencinin bireysel performansını almak (2); seviyesine ve müfredata uygun kazanımlar ve bu kazanımların işleme süresini (2) ve ilgileri, yetenekleri, potansiyeli doğrultusunda akademik performansını belirlemek (2) olduğunu ifade etmiştir. Bu konuda görüşlerini aktaran katılımcıların bir kısmı ise öğrencinin isteklerini, ihtiyaçlarını, var olan performansını dikkate almak (1); okul idaresi-öğretmen-veli fikir alışverişinde bulunarak öğrencinin özel yetenek alanları ile birlikte diğer alanların da geliştirilmesine yönelik zenginleştirilmiş etkinlikleri plana almak (1); planları okul idaresi ve okul rehberlik servisinin önderliğinde irdelenmek (1); aile-psikolojik danışman/rehber öğretmen-sınıf öğretmeni bir arada görüşmeler yaparak yol haritası oluşturmak (1); öğrenci-aile-psikolojik danışman/rehber öğretmenin işbirliğinde öğrencinin yetenek alanlarını belirlemek (1); öğrenciyi ve ilgi alanlarını tanıyarak konuları internet aracılığıyla ya da konunun uzmanlarıyla görüşerek belirlemek (1); şartlara bağlı olarak plana alınan kazanımlara ekleme ya da çıkarma yapmak (1); özel yetenek alanları ve geliştirilmesi gereken alanları belirlemek ve eğitsel performansını almak (1) olduğunu belirtmiştir. Bu konuda yapılan yorumlardan bazıları şöyledir:

“Şimdi burada idareci olduğum için, okul müdürü olduğum için birebir plan yapmadım ama öğretmenlerimizin plan yapmasında beraber fikir alışverişinde bulunduk. Öğretmenlerimizle özellikle aileyi de işin içine katarak bu

süreci nasıl getirebileceğimizi, nasıl yapabileceğimizi bireyselleştirilmiş eğitim planı gibi zenginleştirilmiş eğitim planımızın da nasıl olması gerektiği üzerinde çalışma tabii ki yaptık. Bunda müfredattan çok uzak kalmıyorsunuz ama çocuğun kendi durumunu göz önünde bulundurarak bunu yapıyorsunuz. Şimdi çocuk öyle bir oluyor ki bir bakıyorsunuz bir alanla ilgili özel bir yeteneğe sahip olabiliyor ama o alanla ilgili özel yeteneğini geliştirirken diğer alanları bırakmıyor ya da onu daha da zenginleştirmeye devam ediyorsunuz. Bu anlamda çocuğu merkeze alarak zenginleştirilmiş eğitim planını diğer faktörleri de işin içine katarak yapmış oluyorsunuz.” (OY_E8)

“Öncelikle rehber öğretmenimizle beraber aile ile görüşüyoruz, onları dinliyoruz. Bu görüşmeler sürekli devam ediyor. Daha sonra okul rehberlik öğretmenimizle beraber bir yol haritası çiziyor ve plana döküyoruz.” (SÖ_K1)

“Özel yetenekli öğrenciler için okulumdaki öğretmenlere müşavirlik yapmak adına birlikte BEP hazırladım, öğretmenler sınıfta uyguladı, ben de takibini yaptım. Üstün yetenekli öğrenciler için BEP hazırlanırken öncelikle öğrencinin seviyesi, ilgileri, yetenekleri göz önüne alınmalı, akademik olarak potansiyelinin çok iyi belirlenmesi gerekiyor. Ardından da öğrencinin bu potansiyeli daha çok ortaya çıkarabilecek içerikleri plana yerleştirmeliyiz. Bunları yaparken sınıf müfredatının dışına çıkmadan yapmak önemlidir. Bu süreçte okul rehber öğretmeni, RAM’lar ve BİLSEM’ler ile iş birliği yapılabilir.” (PDR_K5).

Tablo 4

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanması ve Uygulanması Sürecinde İzlenen Yollar

	<i>f</i>
Öğrencinin bireysel performansını almak	2
Öğrencinin seviyesine ve müfredata uygun kazanımları ve bu kazanımların işleme süresini belirlemek	2
Öğrencinin ilgileri, yetenekleri ve potansiyeli doğrultusunda akademik performansını belirlemek	2
Planları okul idaresi ve okul rehberlik servisinin önderliğinde irdelemek	1
Aile, psikolojik danışman/rehber öğretmen ve sınıf öğretmeni bir arada görüşmeler yaparak yol haritası oluşturmak	1
Öğrenci, aile ve psikolojik danışman/rehber öğretmenin iş birliğinde öğrencinin yetenek alanlarını belirlemek	1
Öğrenciyi ve ilgi alanlarını tanıyarak konuları internet aracılığıyla ya da konunun uzmanlarıyla görüşerek belirlemek	1
Plana alınan kazanımlara şartlara göre ekleme ya da çıkarma yapmak	1
Öğrencinin isteklerini, ihtiyaçlarını, var olan performansını dikkate almak	1
Okul idaresi, öğretmen ve veli ile fikir alışverişinde bulunmak	1
Öğrencinin özel yetenek alanları ile birlikte diğer alanların da geliştirilmesine yönelik zenginleştirilmiş etkinlikleri plana almak	1

Bireyselleştirilmiş eğitim programlarının hazırlanmasında ve uygulanmasında izlenen yollara ilişkin bilgiler Özel Eğitim Hizmetleri Yönetmeliğinde (MEB, 2022a) belirtilmiştir. Ancak katılımcıların çoğunun bu konuda bilgi aktarmaması ya da yetersiz ve eksik bilgi vermesi; okullarda özel yetenekli öğrenciler için BEP hazırlanma ve uygulanma süreçlerinin sağlıklı işlemediğini düşündürmüştür. Dolayısıyla özel

yetenekli öğrenciler için BEP hazırlamanın ve uygulamanın gerekliliğinin yerleşik bir anlayışa dönüştürülemediğini söylemek mümkündür.

Katılımcılara “BEP süreçlerinin özel yetenekli öğrenciler için yeterliliğini değerlendirir misiniz?” sorusu yöneltilmiştir. Araştırmaya katılan ve görüşlerini bildiren katılımcıların çoğu BEP hazırlama ve uygulama süreçlerinin özel yetenekli öğrenciler için yeterli olmadığını ve geliştirilip, güncellenmesi gerektiğini belirtirken (15); bir kısmı ise bu konuda herhangi bir görüş belirtmemiştir (11). BEP hazırlanması ve uygulanması sürecinde karşılaştıkları olumsuz durumlara ilişkin görüşlerini bildiren katılımcıların çoğu öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimlerin yetersiz olması (5); zamanın yeterli olmaması (4); sınıf mevcutlarının kalabalık olması (2) ve sınıf ortamının yetersiz olması (2) olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların bazıları ise BEP süreçlerinin yeterli ve güncel olmaması (1); velilerin isteksizliği’i birçok farklı seviyede öğrencinin olması (1); programın içeriğinin zenginleştirilmemesi (1); BEP sürecinin ödev yapımı ve ders tekrarına dönüşmesi (1); öğrencilerdeki değişimin hızlı olmasından dolayı takibin zorlaşması (1) olduğunu belirtmiştir. Bu konuda katılımcılara ait bazı ifadeler şöyledir:

“Okulumuzda ben yeterli olduğunu düşünmüyorum. Hatta bu konuda bizlerin hizmet içi eğitim kursuna sadece idareci olarak değil; öğretmenlerin, idarecilerin ciddi anlamda desteklenmesi gerektiğini düşünüyorum. Yani burada sizlerle [rehber öğretmenlerle] iletişime geçerek, sizlerin bizlerle daha fazla iletişim halinde olarak hizmet içi eğitim çalışmalarıyla doldurulmamız gerektiğine inanıyorum.” (OY_E2)

“Tabi ki biz şimdi sınıf ortamında uygulamaya çalıştığımız için minimum düzeyde tutuyoruz bu planların çeşitliliğini, plan içeriğinin çeşitliliğini minimum düzeyde tutuyoruz. Bu anlamda belki daha farklı çalışmalar uygulayabileceğimiz planlar ya da zaman dilimi olarak daha farklı çalışacağımız bir atmosfer olsa bu çocuklarla tabi ki daha yeterli olduğunu düşünebilirim ama şu aşamada bu öğrenciler için çok da yeterli olduğunu düşünmüyorum.” (SÖ_K3)

“Bu durum BEP’i hazırlayan ve uygulayan öğretmene göre değişmektedir. Araştıran, kendini yenileyen, okuyan, teknolojiyi iyi kullanan öğretmenlerin BEP sürecinde öğrencilerine artı değer, beceri ve bilgi kattığını görmekteyim.” (PDR_K1)

Tablo 5

Bireyselleştirilmiş Eğitim Programı Hazırlanması ve Uygulanması Sürecinde Karşılaşılan Olumsuz Durumlar

	<i>f</i>
Öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimlerin yetersiz olması	5
Zamanın yeterli olmaması	4
Sınıf ortamının yetersiz olması	2
Sınıf mevcutlarının kalabalık olması	2
Birçok farklı seviyede öğrencinin olması	1
BEP süreçlerinin yeterli ve güncel olmaması	1
Velilerin isteksizliği	1
Programın içeriğinin zenginleştirilmemesi	1
BEP sürecinin ödev yapımı ve ders tekrarına dönüşmesi	1
Öğrencilerdeki değişimin hızlı olmasından dolayı takibin zorlaşması	1

Katılımcılardan elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde BEP hazırlama ve uygulama süreçlerinin özel yetenekli öğrenciler için yeterli olmadığı; yeterli olabilmesi için özellikle öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik hizmet içi eğitimlere öncelik verilmesi gerektiği söylenebilir.

Özel Yetenekli Öğrencilerin Okul İçindeki Eğitim Olanaklarının Çeşitlendirilmesine Yönelik Öneriler

Katılımcılara “Özel yetenekli öğrencilerin okul içindeki eğitim olanaklarının çeşitlendirilmesi için, BEP ve destek eğitim odaları ile ilgili uygulamalar, sizce nasıl daha etkili hale getirilebilir?” sorusu yöneltilmiştir. Katılımcıların çoğunluğu destek eğitim odalarının fiziki mekan, materyal ve donanım anlamında iyileştirilmesi (13); öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi (9) ve eğitim ortamlarının laboratuvar, etkinlik odaları, tasarım-beceri atölyeleri ve akıl-zekâ oyunları sınıflarının açılarak zenginleştirilmesi (9) önerilerinde bulunmuştur. Katılımcıların bazıları ise okul içinde oyun alanlarının oluşturulması ve okul bahçelerinin düzenlenmesi (2); özel yetenekli ve özel gereksinimli öğrencilere sunulacak destek eğitim odalarının ayrıştırılması (2); özel yetenekli öğrencilerin gelişimlerine uygun tam zamanlı okullarda eğitim alması (2); BİLSEM’ler ile okulların iş birliği içinde olması ve BİLSEM’lerin yaygınlaştırılması (2) gibi birtakım önerilerde bulunmuştur. Kimi katılımcılar da destek eğitim odalarında bilim ve fen çalışmalarına ağırlık verilmesi (1); öğrencilerin destek eğitim odalarına aktif katılımlarının sağlanması (1); BEP çalışmalarının düzenli olarak gerçekleştirilmesi (1); MEB’in şablon oluşturarak okulları fiziki, akademik ve diğer alanlarda desteklemesi (1); destek eğitim odasında görev alacak öğretmenlerin özel eğitim alanında uzman olan öğretmenlerden oluşması (1); destek eğitim odaları için okullara ek maddi kaynak, özel ödenek verilmesi (1); destek eğitim odasında görevlendirilecek öğretmen/lerin öğrencinin dersine girmeyen öğretmenlerden seçilmesi (1); destek eğitim odalarının öğrencilerin yetenek alanlarına göre sınıflardan bağımsız olarak oluşturulması (1); özel kurumlardan ve üniversitelerden destek alınması (1); farklı bilim merkezlerinin ve zengin kütüphanelerin kurulması (1); kapsamlı bir eğitim programının oluşturulması (1); proje üretim, deney ve okuma gruplarının oluşturulması (1) ve özel yetenekli öğrencilerin sisteme entegre edilerek kaynaştırılması (1) önerilerinde bulunmuştur. Bu konuda katılımcılara ait görüşler ise şöyledir:

“Bir kere ülke genelinde Millî Eğitim Bakanlığı’nın bununla ilgili şablonlar oluşturması lazım ve okulları desteklemesi lazım. Yani Bilim Sanat Merkezlerinin bu anlamda okullarla iş birliği içinde olması lazım. Şimdi biz tamam üstün yetenekli çocuğumuz var, buna bir eğitim vereceğiz ama ne yapacağımızı bilmiyoruz. Nasıl bir ortam oluşturacağımızı, fiziki ortam oluşturacağımızı bilmiyoruz. Bununla ilgili en azından ilçede birliktelik, bir komisyon oluşturulmalı; bu Bilim Sanat Merkezinin bünyesinde olur ya da farklı bir alanda olur. Okullar bu konuda, atıyorum her okulda belki üstün yetenekli çocuk olmayabilir ama olan okullar desteklenmeli hem fiziki yapısıyla hem akademik boyutuyla hem de diğer alanlarıyla desteklenmeli, bilinçlendirilmeli daha doğrusu. Veli de bu konuda çok yetersiz kalabiliyor, anne baba da ebeveynler de yetersiz kalabiliyor. Onların da bilgilendirilmesi lazım. Bu konuda ortak bir anlayış geliştirilmeli; en azından yerel bazlı, ilçe olarak söylüyorum. Bilim Sanat Merkezlerinin olduğu ortamlarda bunların daha rahatlıkla yapılabileceğini düşünüyorum, yani daha koordineli olabileceğini düşünüyorum.” (OY_E8)

“Okul ortamında özel yetenekli öğrencilerin eğitim ortamları çeşitlendirilirse, destek eğitim odaları aktif hale gelirse tabii ki olumlu bir çalışma yapılabilir. Fen bilimleri çalışmaları için güvenli laboratuvar ortamları oluşturulabilir. Sosyal bilimler, tarih, coğrafya vb. konularla ilgili materyallerin yer aldığı sınıf ortamı, araştırma ortamı oluşturulabilir. Hayvanları, bitkileri daha yakından tanımaları için ortamlar oluşturulabilir. Resim, müzik, yemek atölyeleri açılabilir. Spor salonları oluşturulabilir.” (SÖ_K5)

“Beceri atölyeleri oluşturulması, fiziki donanım ve materyallerin yeterli olması, teknolojik donanım sağlanması, bilişim okur yazarlığını geliştirmeye yönelik çalışmalar, [bu] çalışmalara entegre edilmeli. Şekilci yaklaşımdan çok içeriği zenginleştirmeye yönelik çalışmalar sunulmalı, öğretmenlerin birbirleri ile fikir paylaşımı desteklenmeli, öğretmenler

periyodik eğitimlere tabi olmalı. Odak noktası akademik gelişimin dışına çıkmalı ve tüm gelişim alanlarının desteklenmesi merkeze alınmalı ve böyle bir okul atmosferi yaratılmalı." (PDR_K6)

Tablo 6

Okul İçinde Eğitim Olanaklarının Çeşitlendirilmesine Yönelik Öneriler

	<i>f</i>
Destek eğitim odaları materyal, donanım ve teknoloji anlamda	13
Öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmeli	9
Eğitim ortamları zenginleştirilmeli, laboratuvar, etkinlik odaları, tasarım-beceri atölyeleri ve akıl-zekâ oyunları sınıfları açılmalı	9
Okul içinde oyun alanları oluşturulmalı ve okul bahçeleri düzenlenmeli	2
Özel yetenekli öğrenciler gelişimlerine uygun tam zamanlı okullarda eğitim almalı	2
Özel yetenekli ve özel gereksinimli öğrencilere sunulacak destek eğitim odaları ayrıştırılmalı	2
BİLSEM'ler ile okullar iş birliği içinde olmalı ve BİLSEM'ler yaygınlaştırılmalı	2
MEB şablon oluşturarak okulları fiziki, akademik ve diğer alanlarda desteklemeli	1
Destek eğitim odasında görev alacak öğretmenler özel eğitim alanında uzman olan öğretmenlerden oluşmalı	1
Destek eğitim odalarında bilim ve fen çalışmalarına ağırlık verilmeli	1
Destek eğitim odaları için okullara ek ödenek verilmeli	1

Tablo 6. Devamı

Okul İçinde Eğitim Olanaklarının Çeşitlendirilmesine Yönelik Öneriler

	<i>f</i>
Destek eğitim odasında görevlendirilecek öğretmen/lerin öğrencinin dersine girmeyen öğretmenlerden seçilmeli	1
Destek eğitim odaları öğrencilerin yetenek alanlarına göre sınıflardan bağımsız olarak oluşturulmalı	1
Öğrencilerin destek eğitim odalarına aktif katılımları sağlanmalı	1
Özel kurumlardan ve üniversitelerden destek alınmalı	1
BEP çalışmaları düzenli olarak gerçekleştirilmeli	1
Farklı bilim merkezleri ve zengin kütüphaneler kurulmalı	1
Kapsamlı bir eğitim programı oluşturulmalı	1
Proje üretim, deney ve okuma grupları oluşturulmalı	1
Özel yetenekli öğrenciler sisteme entegre edilerek kaynaştırılmalı	1

Katılımcıların çoğundan elde edilen bulgular birlikte değerlendirildiğinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimden en üst düzeyde faydalanabilmesi için okulların ilgi ve yetenek alanlarına göre atölyeler açılarak çeşitlendirilmesinin; destek eğitim odalarının özel yetenekli öğrencilerin gereksinimleri doğrultusunda fiziki mekan, materyal ve araç-gereçlerle donatılmasının; okul bileşenlerinin özel yetenekli öğrenciler ve destek eğitim odaları ile ilgili bilinçlendirilmesine yönelik hizmetiçi eğitimler verilmesinin son derece önemli olduğu düşünülmektedir.

4. TARTIŞMA ve SONUÇ

Araştırmanın birinci alt amacından elde edilen bulgular doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerin belirgin özellikleri ve diğer öğrencilerden ayrılan gereksinimlerine ilişkin elde edilen sonuçlara göre katılımcıların çoğunluğu özel yetenekli öğrencilerin bilişsel olarak anlamaya açık, sorgulayıcı, meraklı, çok yönlü düşünen, güçlü hafızaya sahip olan, yaratıcı, hızlı öğrenen, farklı bakış açısına sahip olan bireyler olduklarını belirtmişlerdir. Katılımcılar bu öğrencilerin belirgin davranışsal özelliklerini yaşından büyük davranışlar sergileme, çocuk gibi davranma, hareketlilik, uyumsuzluk, aykırı davranışlar sergileme ve sessizlik olarak açıklamışlardır. Katılımcılar özel yetenekli öğrencilerin belirgin sosyal-duygusal özelliklerini açıklarken ise daha çok içedönüklük, dışadönüklük, kendiyile yetinme, arkadaşlarıyla vakit geçirmeyi sevmeme, liderlik, yüksek ikna kabiliyeti, sosyal ilişkilerde başarılı olma, sosyal ilişkilerde güçlük yaşama, aşırı duygusallık özelliklerinden bahsetmişlerdir. Alanyazın incelendiğinde özel yetenekli öğrencilerin özgün ve yaratıcı fikirlere sahip olma, merak duygusu, gözlem-analiz-sentez-muhakeme ve transfer yeteneklerinin gelişmiş olması, ilgi alanlarının geniş olması, problem çözme ve soyut düşünme becerilerinin yüksek olması (Bakan & Onat, 2019, s. 51-58; Elcık, 2015, s. 12; Şahin 2012, s. 14-15) gibi birçok bilişsel özelliklerle açıklandıkları görülmüştür. Alanyazında özel yetenekli bireylerin davranışsal ve sosyal-duygusal alanlarda yaşıtlarına göre sosyal, olgun, liderlik, mizah duyguları ve empati becerilerinin gelişmiş, duygusal duyarlılıkları ve hassasiyetlerinin yüksek, sabır ve kararlılıkla hareket edebilme, sabırlı olma (Ataman, 2003, s. 174-194; Elcık, 2015, s. 11-14; Güneş, 2020, s. 34-38; MEB, 2020, s. 14-15) gibi birçok farklı davranışsal ve sosyal duygusal özelliklerinin oluşundan söz edildiği tespit edilmiştir. Özel yetenekli öğrencilerle temas eden okul bileşenlerinin önemli bir kısmının bu öğrencilerin bilişsel ve sosyal-duygusal bakımdan belirgin ve ayırt edici özellikleri hakkında alanyazında geçen belirlemelere paralel ifadeler kullandıkları; ancak davranışsal özelliklerinden söz ederken daha çok “uyumsuz”, “aykırı” gibi olumsuz ifadeler kullandıkları ve bu öğrenciler için yüksek beklenti geliştirdikleri anlaşılmıştır. Katılımcılardan birkaçı tarafından bu öğrencileri tanımlamak için kullanılan “çocuk gibi” ifadesi, bu düşünceyi desteklemektedir. Bu durum, özel yetenekli öğrencilerin davranışsal özellikleri konusunda eksik ve yanlış bilgilenmeler neticesinde, okul ortamında ve sosyal yaşamlarında etiketlenme sorunu yaşayabileceklerini düşündürmüştür. Ayrıca her bireyin biricik olduğu varsayımından yola çıkılarak, özel yetenekli öğrencilerin ortak birçok özelliğinin yanı sıra her birinin kendine özgü gelişim özelliği olduğu da unutulmamalıdır. Özel yetenekli öğrencilerin diğer öğrencilerden ayrılan gereksinimleri konusunda katılımcıların çoğu okul, öğretmen, aile ve destek eğitim odası gereksiniminden bahsetmiştir. Bu öğrencilerin ayrı okullarda ya da sınıflarda eğitim almaları gerektiğini savunan katılımcıların olduğu da görülmüştür. Alanyazın incelendiğinde bu öğrenciler için özel olarak hizmet veren ayrı okulların ve sınıfların hem olumlu hem de olumsuz yönlerini öne çıkaran araştırmalara rastlanmıştır. Buna göre ayrı eğitim ortamlarında eğitim gören özel yetenekli öğrencilerin akademik benlik saygılarının düştüğü, farklılıkların öğretmenlerce daha az kabul edildiği, yaşıtları tarafından alay edilme korkusu yaşadıkları, zorluklarla başa çıkabilecek özgür ortamlarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Marsh & Hau, 2003, s. 364-376; Delcourt, Cornell & Goldberg, 2007, s. 359-381). Bunun yanı sıra alanyazında ayrı eğitim ortamlarının özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerine olumlu yansımaları olduğu sonucuna ulaşan araştırmalara da rastlanmıştır. Örneğin Çitil, Ersoy, Özdemir Kılıç ve Ağaya (2020) ayrı eğitim ortamlarının özel yetenekli öğrencilere ileride karşılaşabilecekleri durumlar için rekabete dayalı ortamlar oluşturma becerisi kazandırdığını ileri sürmektedirler. Ayrıca ayrı sınıf ve okulların bu öğrencilerin farklılıklarının benimsenerek kabul

gördükleri ve akranları tarafından alay edilme baskısı olmadan akademik güçlükler karşısında hür bir şekilde mücadele edebildikleri ortamları sağlamadığı yapılan araştırmalarda ortaya konulmuştur (Coleman, 2001; Cross, Stewart ve Coleman, 2003).

Araştırmanın ikinci alt amacından elde edilen bulgular doğrultusunda özel yetenekli öğrencilere yönelik bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanması ve uygulanması sürecinde izlenen yollara ve karşılaşılan olumlu/ olumsuz durumlara ilişkin sonuçlar ortaya konulmuştur. Elde edilen bulgular değerlendirildiğinde öğretmenlere ve okul yöneticilerine yönelik verilen hizmet içi eğitimlerin yetersiz olması üzerinde katılımcıların yoğunlaştığı görülmüştür. Özel yetenekli öğrencilere yönelik BEP hazırlanması ve uygulanmasında öğretmen eğitimlerinin yeterliliği üzerine yapılan araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin özel yetenekli öğrenciler için BEP hazırlamakta güçlük yaşadıkları (Bedur vd., 2015; Akça, Azboy, Fidan, Balcıkoca & Daş, 2018, s. 54) ve öğretmenlerin bu konuda yeterli bilgiye sahip olmadıkları (Akça vd., 2018, s. 62; Burunsuz, 2019) görülmüştür. Öğretmenlerin çoğu özel yetenekli öğrencilerin eğitimi için aldıkları hizmetiçi eğitimi, teorik olması ve uygulamaya dayalı etkinliklerin yetersiz olması (Tortop ve Dinçer, 2016, s. 11-28); lisansta aldıkları özel eğitim derslerinin içeriğinin ve kalitesinin düşük olması (Kargın, 2004) gibi sebeplerden dolayı yetersiz bulmaktadır. Pemik ve Levent (2019) üstün yetenekli öğrencilere destek odasında verilen eğitime ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini inceledikleri araştırmalarında da özel yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için öğretmenlere hizmetiçi eğitimler verilmesi gerektiği sonucuna varmışlardır. Ancak, öğretmenlere verilecek hizmet içi eğitimlerin farklılaştırılmış öğretim stratejileri ve müfredat farklılaştırma modelleri esasına dayanarak planlanması önemlidir (Tortop, 2015). Öyle ki kuramsal çerçeveye ve farklılaştırılmış öğretim stratejilerine dayanmayan hizmet içi eğitimler, öğretmenlere salt bilgi yüklemekten öteye geçemeyecektir (Aktaş ve Tortop, 2015). Katılımcıların BEP süreçlerinde hizmetiçi eğitimlerin yetersiz olması dışında sınıf mevcutlarının kalabalık olması, zamanın ve sınıf ortamının yetersiz olması gibi birçok olumsuzlukla karşılaştıkları da görülmüştür. Literatürde yapılan araştırmalar incelendiğinde öğretmenlerin BEP'lerin hazırlanması ve sınıf çalışmalarına entegre edilmesinde sınıf mevcutlarının fazla olması, farklı birçok seviyede öğrencinin olması, ders süresinin yeterli olmaması gibi birçok problem ve zorlukla karşılaştıkları görülmüştür (İlik, 2019; Kuyumcu, 2011; Sütçü, 2007; Ateş, 2017, s. 211-225; Burunsuz, 2019, s. 57-60; Tekin Ersan & Ata, 2016, s. 170). Bakıldığında literatürdeki araştırmalar ile araştırmanın sonuçlarının örtüştüğü; öğretmenlerin BEP süreçlerini etkili ve başarılı bir şekilde yürütebilmesinde hizmetiçi eğitimlerin nitelikli olmasının, sınıf mevcutlarının azaltılmasının, ders sürelerinin ve sınıf ortamlarının iyileştirilmesinin önemli olacağı söylenebilir.

Araştırmanın üçüncü alt amacından elde edilen bulgular doğrultusunda özel yetenekli öğrencilerin okul içindeki eğitim olanaklarının çeşitlendirilmesi için BEP ile ilgili uygulamaların nasıl daha etkili hale getirilebileceğine ilişkin sonuçlar ortaya konulmak istenmiştir. Araştırma bulguları değerlendirildiğinde öğretmenlere hizmetiçi eğitimlerin verilmesi, destek eğitim odalarının ve okul ortamlarının materyal, donanım ve teknoloji anlamında zenginleştirilmesi önerileri ön plana çıkmıştır. Özel yetenekli öğrenciler için BEP süreçlerinin etkili bir şekilde yürütülmesinde olumsuz koşullar olarak ortaya konan öğretmenlerin hizmetiçi eğitimleri ve eğitim ortamlarının donanımsal sorunları, katılımcıların çoğunlukla yoğunlaştığı öneriler olarak da karşımıza çıkmıştır. Dolayısıyla öğretmenlere yönelik hizmetiçi eğitimlerin niteliğinin artırılmasının ve okullardaki eğitim ortamlarının özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini en üst düzeyde kullanmalarını destekleyecek şekilde düzenlenmesinin son derece önemli olacağı düşünülmektedir. Katılımcıların bazıları özel yetenekli öğrencilerin normal gelişim gösteren akranlarından ayrıştırılmasına yönelik tam gün eğitim veren okullarda eğitim almaları gerektiğini savunurken; bazıları ise kaynaştırılmasına yönelik önerilerde bulunmuştur. Pemik (2017) özel yetenekli

öğrencilere destek eğitim odasında verilen eğitime ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin görüşlerini incelediği araştırmasında, özel yetenekli öğrencilerin eğitim ihtiyaçlarının karşılanması için ayrı okulların olması gerektiği sonucuna varmıştır. Ancak tam gün eğitim veren okulların özel yetenekli öğrenciler için olumsuz sonuçlar doğurduğunu gösteren araştırmalar da mevcuttur. Alanyazında yapılan araştırmalarda ayrı eğitim ortamlarında eğitim gören özel yetenekli öğrencilerin akademik benlik saygılarının düştüğü, farklılıkların öğretmenlerce daha az kabul edildiği, yaşlıları tarafından alay edilme korkusu yaşadıkları, zorluklarla başa çıkabilecek özgür ortamlarının olmadığı sonucuna ulaşılmıştır (Marsh & Hau, 2003, s. 364-376; Delcourt, Cornell & Goldberg, 2007, s. 359-381). Bakıldığında, tam gün eğitim veren ayrı eğitim ortamlarının özel yetenekli öğrencilerin gelişimlerine olumlu veya olumsuz birtakım etkileri olabileceğini ve bu uygulamanın etkilerine yönelik daha çok araştırma yapılmasının önemli olacağını söylemek mümkündür. Katılımcılar tarafından ortaya atılan diğer öneriler de şunlardır; özel yetenekli ve özel gereksinimli öğrencilere sunulacak destek eğitim odalarının ayrıştırılması; BİLSEM'lerin yaygınlaştırılarak okullarla iş birliğinin sağlanması; BEP çalışmalarının düzenli olarak gerçekleştirilmesi; destek eğitim odaları için okullara ek maddi kaynak, özel ödenek verilmesi; destek eğitim odasında görevlendirilecek öğretmen/lerin öğrencinin dersine girmeyen ve özel eğitim alanında uzman olan öğretmenlerden seçilmesi; özel kurumlardan ve üniversitelerden destek alınması; farklı bilim merkezlerinin ve zengin kütüphanelerin kurulması; kapsamlı bir eğitim programının oluşturulması; proje üretim, deney ve okuma gruplarının oluşturulmasıdır.

Öneriler

Özel yetenekli öğrencilerle temas eden tüm okul bileşenlerinin, özel yetenekli öğrencilerin akademik, sosyal ve duygusal gereksinimlerini en üst düzeyde karşılayabilmeleri için bu bireylere yönelik bilgi düzeylerinin artırılması gerekmektedir. Özel yetenekli öğrencilerin eğitimlerinden sorumlu okul bileşenlerine özel yetenekli bireylerin özellikleri, gelişimleri, eğitimlerindeki yeni yaklaşımlar, bireyselleştirilmiş eğitim planları gibi konularda MEB tarafından hazırlanan hizmet içi eğitimler verilmeli ve bu eğitimlerin sürekliliği sağlanmalıdır. Okullardaki eğitim ortamları, özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini açığa çıkarmalarını ve en üst düzeyde kullanmalarını destekleyecek şekilde çeşitlendirilip, düzenlenmelidir. Okullarda, özel yetenekli öğrencilerin yetenek ve ilgi alanlarını zenginleştirilecek ve destekleyecek resim, müzik, drama, tasarım ve beceri, bilişim ve yazılım, yapay zekâ, fen ve bilim, dijital tasarım, oyun ve animasyon vb. atölyeler açılmalıdır. Destek eğitim odaları özel yetenekli öğrencilere yönelik ayrı derslikler olarak açılmalı; özel yetenekli öğrencilerin potansiyellerini geliştirici ve destekleyici fiziki mekan, araç-gereç, materyal ve bilişim donanımı sağlanmalıdır. Ders müfredatlarında yer alan konular, kazanımlar genel sınıf düzeyine göre hazırlanmalıdır. İlkokul ders kitaplarında yer alan konuların, kazanımların özel yetenekli öğrenciler için nasıl zenginleştirilebileceği konusunda kılavuz kitaplar hazırlanmalıdır ve okullara gönderilmelidir. Üniversiteler, BİLSEM'ler ve okulların koordineli çalışması sağlanmalı; özel yetenekli öğrencilerin gelişimlerini desteklemek ve izlemek için il/ilçe Özel Eğitim ve Rehberlik Hizmetleri Müdürlüğü başkanlığında BİLSEM'ler ve okulların katılımıyla yıl içinde düzenli toplantılar yapılmalıdır.

Araştırmanın çalışma grubu sadece Zonguldak ili Ereğli ilçesinde özel yetenekli öğrencisi olan ve kaynaştırma uygulaması yapılan resmi ilköğretim okullarının birinci kademesinde ile sınırlı tutulmuştur. Araştırma farklı il/ilçelerde, ortaokul ve lise kademesi için de yapılabilir. Özel okullar ve BİLSEM'lerde özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan BEP'ler ile ilgili okul bileşenlerinin görüşlerinin alındığı araştırmalar yapılabilir. Özel okullar ve BİLSEM'ler ile devlet okullarında özel yetenekli öğrenciler için hazırlanan BEP'lerde okul bileşenlerinin görüşlerinin karşılaştırmalı incelenmesine yönelik araştırmalar yapılabilir. Etkili ve verimli BEP uygulamalarının nasıl olması gerektiği özel yetenekli öğrencilerden gözünden incelenerek araştırılabilir.

Kaynakça/Reference

- Akça, E., Uçak Azboy, Z., Fidan, A., Bayın Balcıkoca, M., & Daş, R. (2018). Öğretmenler perspektifinde özel yetenekli öğrencilerin eğitimi: motivasyon kaynakları ve problemler (Diyarbakır örneği). International Congress on Gifted and Talented Education, Malatya, İnönü Üniversitesi.
- Akkas, E., & Tortop, H.S. (2015). Üstün yetenekliler eğitiminde farklılaştırma: temel kavramlar, modellerin karşılaştırılması ve öneriler. *Üstün Zekalılar Eğitimi ve Yaratıcılık Dergisi*, 2(2), 31-44. DOI: 10.18200/JGEDC.2015214250
- Ataman, A. (2003). Üstün zekalı ve üstün yetenekli çocuklar. A. Ataman (Ed.), *Özel eğitime giriş içinde* (ss. 173-195). Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- Ateş, M. (2017). Bilim ve sanat merkezlerinde görev yapan türkçe öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim planı hakkındaki görüşlerinin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (42), 211-225. <https://doi.org/10.21764/efd.70905>
- Avcı, G., & Ateşgöz, N. (2020). Özel yeteneklilerin eğitim modelleri. M.A. Melekoğlu & U. Sak (Ed.), *Öğrenme güçlüğü ve özel yetenek içinde* (ss. 180-195). Pegem Akademi.

- Aydoğdu, E. (Ed.). (2005). *Teşkilatı Esasiye'den Günümüze Anayasalar*. Ankara: Palme Yayıncılık.
- Bakan, M., & Onat, R. (2019). Özel yeteneklilerin özellikleri ve gelişimleri. O. Kılıç & M. Çitil (Ed.), *Özel yetenekli öğrencim var içinde* (ss.51-58). Gökçe Ofset.
- Bedur, S., Bilgiç, N., & Taşlıdere, E. (2015). Özel (Üstün) yetenekli öğrencilere sunulan destek eğitim hizmetlerinin değerlendirilmesi. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12-1(23), 159-175.
- Birleşmiş Milletler Çocuklara Yardım Fonu (UNICEF) Türkiye. (2004). *Çocuk haklarına dair sözleşme*. https://www.unicefturk.org/public/uploads/files/UNICEF_CocukHaklarinaDairSozlesme.pdf
- Bulut, S., & Taylı, A. (2006). Cumhuriyet dönemi üstün yetenekliler eğitim politikası. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(12), 33-40. <https://doi.org/10.11616/AbantSbe.18>
- Burunsuz, E. (2019). *İlköğretim okullarında görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programının uygulanmasına ilişkin görüşleri*. [Yüksek lisans tezi, Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç Çakmak, E., Akgün, Ö.E., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2010). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Coleman, L. J. (2001). A rag quilt: Social relationships among students in a special high school. *Gifted Child Quarterly*, 45 (3), 164-173.
- Cross, T. L., Stewart, R. A., & Coleman, L. (2003). Phenomenology and its implications for gifted studies research: Investigating the Lebenswelt of academically gifted students attending a primary magnet school. *Journal for the Education of the Gifted*, 26, 201-220.
- Çetinkaya, Ç., & Döner, İ. (2012). Türkiye'de Üstün Yeteneklilere Tanınan Hakların İncelenmesi. *Sakarya University Journal of Education*, 2(3), 7-20.
- Çitil, M., Ersoy, S., Özdemir Kılıç, M., & Ağaya, A. (2020). Üstün yeteneklilerin eğitiminde ayrı okullar: Amerika'daki üstün yetenekliler okullarının karşılaştırmalı olarak incelenmesi. *Çocuk ve Medeniyet*, 5(10), 257-280.
- Delcourt, M. A. B., Cornell, D. G., & Goldberg, M. D. (2007). Cognitive and affective learning outcomes of gifted elementary school students. *Gifted Child Quarterly*, 51(4), 359-381.
- Elcik, F. (2015). *Üstün yetenekli öğrencilerin çevresinden algıladıkları sosyal destek düzeyi ile sosyal duygusal becerileri arasındaki ilişki* [Doktora tezi, Kütahya Dumlupınar Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Emir, S., & Yaman, Y. (2017). Özel yetenekli öğrenciler için eğitim programı nasıl olmalı?. S. Emir (Ed.), *Özel yeteneklilerin eğitiminde program tasarımı içinde* (ss. 3-19). Pegem Akademi.
- Gözler, K. (1999). *Türk Anayasaları*. Bursa: Ekin Kitapevi Yayınları. <https://www.anayasa.gen.tr/1876ke.htm>
- Güler, M., Halıcıoğlu, B., & Taşgın, S. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma*. Seçkin Yayıncılık.
- Güneş, E. (2020). *Üstün yetenekli öğrencilerin okul sosyal hizmetini ilgilendiren problemleri üzerine bir araştırma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Yalova Üniversitesi.
- Gür, Ç. (2017). *Eğitimsel ve sosyal-duygusal bakış açılarıyla üstün yetenekli çocuklar*. Anı Yayıncılık.
- Hakim ve Savcılar Kurulu (HSK). (2022). *İnsan hakları evrensel beyannamesi*. <https://www.hsk.gov.tr/Eklentiler/Dosyalar/9a3bfe74-cdc4-4ae4-b876-8cb1d7eeae05.pdf>
- Hansen, J. B., & Feldhusen, J. F. (1994). Comparison of Trained and Untrained Teachers of Gifted Students. *Gifted Child Quarterly*, 38(3), 115-121.
- İlik, S.S. (2019). Üstün yetenekli öğrencilerin eğitiminde görev yapan öğretmenlerin bireyselleştirilmiş eğitim programları hazırlamaya uygulamaya ve izlemeye yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 27(2), 486-495. <https://doi.org/10.24106/kefdergi.2569>
- Kargın, T. (2004). Kaynaştırma: tanımı, gelişimi ve ilkeleri. *Özel Eğitim Dergisi*, 5(2), 1-13. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000080
- Kaya, F. (2015). Öğretmenlerin üstün zekâ kavramı ve üstün zekâlı öğrencilerin özel gereksinimleri. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 40(177), 59-74. <http://dx.doi.org/10.15390/EB.2015.2885>

- Kuyumcu, Z. (2011). *Bireyselleştirilmiş eğitim planı (bep) geliştirilmesi ve uygulanması sürecinde öğretmenlerin yaşadıkları sorunlar ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ankara Üniversitesi.
- Marland, S.P. (1972). Education of gifted and talented. US Office of Education.
- Marsh, H. W., & Hau, K. T. (2003). Big-fish–little-pond effect on academic self-concept: a cross-cultural (26-country) test of the negative effects of academically selective schools. *American Psychologist*, 58(5), 364–376.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (1973). *Milli eğitim temel kanunu*. <https://www.mevzuat.gov.tr/MevzuatMetin/1.5.1739.pdf>
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2020). *Özel Yetenekli Çocuğum Var*, (Ed.) Oktay Kılıç, Ankara: MEB Yayınları.
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022a). *Özel eğitim hizmetleri yönetmeliği*. <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=24736&MevzuatTur=7&MevzuatTertip=5>
- Milli Eğitim Bakanlığı (MEB). (2022b). *Bilim ve sanat merkezleri yönergesi*. <https://mevzuat.meb.gov.tr/dosyalar/2076.pdf>
- Nar, B. (2017). *Üstün/özel yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim odası uygulaması: sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilikleri ve görüşleri*. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Nar, B. (2017). *Üstün/özel yetenekli öğrencilere yönelik destek eğitim odası uygulaması: sınıf öğretmenlerinin öz yeterlilikleri ve görüşleri*. [Yüksek lisans tezi, İstanbul Aydın Üniversitesi]. https://scholar.googleusercontent.com/scholar?q=cache:A1XpqRrHLEUJ:scholar.google.com/&hl=tr&as_sdt=0.5&as_vis=1&scioq=Üstün/Özel+Yetenekli+Öğrencilere+Yönelik+Destek+Eğitim+Odası+Uygulaması:+Sınıf+Öğretmenlerinin+Öz+Yeterlilikleri+ve+Görüşleri.
- Pemik, K., & Levent, F. (2019). Üstün yetenekli öğrencilere destek odasında verilen eğitime ilişkin okul yöneticilerinin ve öğretmenlerin. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 20(2), 313-338. <https://doi.org/10.21565/ozelegitimdergisi.446598>
- Sütçü, Z. (2007). *Yasal düzenlemeler açısından rehber öğretmenlerin/psikolojik danışmanların özel eğitimle ilgili görevlerini uygulamaya yönelik görüşlerinin değerlendirilmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Konya Selçuk Üniversitesi.
- Şahin, F. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin üstün yetenekli öğrenciler ve özellikleri hakkında bilgi düzeylerini artırmaya yönelik eğitim programının etkililiği* [Doktora tezi, Ankara Üniversitesi]. <https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/>
- Şahin, F., & Kargın, T. (2013). Sınıf öğretmenlerine üstün yetenekli öğrencilerin belirlenmesi konusunda verilen bir eğitimin öğretmenlerin bilgi düzeyine etkisi. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi*, 14(2), 1-23. https://doi.org/10.1501/Ozlegt_0000000181
- Şahin, F. (2015). Üstün zekalı öğrencilerin öğretmenlerinin eğitimi. F. Şahin (Ed.), *Üstün zekalı ve üstün yetenekli öğrencilerin eğitimi içinde* (ss.231-235). Pegem Akademi.
- Tekin Ersan, D., & Ata, S. (2017). Okul öncesi öğretmenlerinin bireyselleştirilmiş eğitim programı hazırlanmasına ilişkin görüşleri. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8(1), 162-177. <https://doi.org/10.24315/trkefd.366706>
- Tortop, H.S. (2015). *Üstün zekalı eğitiminde farklılaştırılmış öğretim müfredat farklılaştırma modelleri*. Genç Bilge Yayıncılık.
- Tortop, H.S., & Dinçer, S. (2016). Destek eğitim odalarında üstün/özel yetenekli öğrencilerle çalışan sınıf öğretmenlerinin uygulama hakkındaki görüşleri. *Üstün Yetenekliler Eğitimi Araştırmaları Dergisi*, 4(2), 11-28.

- T.C. Cumhurbaşkanlığı Mevzuat Bilgi Sistemi (1929). *Ecnebi memleketlere gönderilecek talebe hakkında kanun*.
<https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuat?MevzuatNo=1416&MevzuatTur=1&MevzuatTertip=3>
- Tunçdemir, İ. (2004). Çoksesli Müzikte Üstün Bir Yetenek: Fazıl Say. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*.
<https://www.j-humansciences.com/ojs/index.php/IJHS/article/view/111/109>
- UNESCO. (1994). The Salamanca statement and framework for action on special needs education [Program and meeting document]. World Conference on Special Needs Education: Access and Quality, Salamanca, Spain.

EXTENDED ABSTRACT

1. INTRODUCTION

Approximately two percent of those who left their mark on human history are gifted or talented individuals (Marland, 1972). Many scientists such as Isaac Newton, Albert Einstein, and Marie Curie made great contributions to the development of the societies they lived in with their superior qualities compared to their peers. From this perspective, it is of great importance that specially talented individuals receive special education in line with the appropriate teaching programs. The organization of educational environments and teaching for specially talented students is carried out with individualized education programs that will be created taking into account the speed, competence and abilities of these students. According to the Special Education Services Regulation, it is mandatory to prepare an individualized education program for all students in need of special education (MEB, 2022a). In a study conducted by Şahin and Levent (2015), it was determined that classroom teachers had insufficient information about the methods that can be used in the education of gifted students (Şahin, 2015, p.231-245). The more accurate teachers have information about the concept of special talent, the characteristics,

potentials and needs of these individuals, the more effective the teaching services to be provided to special talented students will be (Kaya, 2015, p.62). Şahin and Kargın (2013) found that classroom teachers did not have sufficient information about the characteristics of gifted students. Classroom teachers play a key role in individualized education program processes because they know the students more closely. In addition, school administrators are inadequate to support these students in developing their talents; They do not care about the necessity of making a plan (Emir & Yaman, 2017, p.3-19). Within the framework of the problem outlined, the main purpose of this research is to examine the observations, experiences and difficulties encountered by school components in the development and implementation of the individualized education program prepared for specially talented students; The aim is to put forward the suggestions they offer to overcome these difficulties.

2. METHOD

In this study, the case study method, one of the qualitative research types, was used. The study group of the research consisted of school administrators, classroom teachers and psychological counselors/guide teachers who had special talented students in the Ereğli district of Zonguldak province in the 2020-2021 academic year and were responsible for the education of these students in the first stage of public primary schools where mainstreaming was implemented. The schools included in the research, school administrators, classroom teachers and psychological counselors/guide teachers were selected according to the purposeful sampling method. Semi-structured interview technique was used to collect research data. A personal information form and an interview form prepared by the researchers were used to collect data in the study. In the research, descriptive analysis technique was used to analyze the semi-structured interview results. OY codes were given to school administrators, SÖ codes to classroom teachers, and PDR codes to psychological counselor/guide teachers. To indicate gender, the code K is used for women and E for men. The order is indicated by the codes 1-2-3....

3. FINDINGS, DISCUSSION AND RESULTS

Most of the participants stated that gifted students have some cognitive issues such as having different perspectives and fast learning; some social-emotional such as introvert, hypersensitive, emotional; He stated that they have some behavioral characteristics such as acting older than their age, acting like a child, and being active. Most of the participants used expressions parallel to the findings in the literature about the cognitive and social-emotional discriminator of these students; However, it was understood that they used limited and negative expressions when talking about their behavioral characteristics. The expression "like a child" used by a few of the participants supports this idea. Regarding the needs of gifted students that differ from other students, most of the participants mentioned the need for school, teacher, family and support education room.

Most of the participants stated that they encountered problems such as inadequate in-service training, crowded class sizes, and insufficient time and classroom environment in the preparation and implementation of individualized education programs. When the literature is examined, it is seen that teachers have difficulties in preparing an individualized education program (Bedur et al., 2015; Akça, Azboy, Fidan, Balcıkoca&Daş, 2018, p.54) and do not have sufficient information (Akça et al., 2018, p.62; Burunsuz, 2019). ; It has been observed that they encounter problems such as large class sizes, students at many different levels, and insufficient course duration in the preparation and implementation of the programs (İlik, 2019; Kuyumcu, 2011; Sütçü, 2007; Ateş, 2017, p.211-225; Burunsuz, 2019, p.57-60; Tekin Ersan&Ata, 2016, p.170).

Most of the participants suggested providing in-service training to teachers and enriching support training rooms and school environments in terms of materials, equipment and technology in order to make the practices related to the individualized education program more effective.

ARAŞTIRMANIN ETİK İZİNİ

Bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması gerektiği belirtilen tüm kurallara uyulmuştur. Yönergenin ikinci bölümü olan “Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiğine Aykırı Eylemler” başlığı altında belirtilen eylemlerden hiçbiri gerçekleştirilmemiştir.

Etik kurul izin bilgileri

Etik değerlendirmeyi yapan kurul adı: Zonguldak Bülent Ecevit Üniversitesi İnsan Araştırmaları Etik Kurulu

Etik değerlendirme kararının tarihi: 25/01/2021

Etik değerlendirme belgesi sayı numarası: 35

ARAŞTIRMACILARIN KATKI ORANI

Bu çalışmada birinci yazarın araştırmaya katkı oranı %50, ikinci yazarın araştırmaya katkı oranı %50'dir.

Yazar 1: Araştırmanın tasarlanması, veri analizi, raporlaştırma.

Yazar 2: Yöntemin belirlenmesi, danışmanlık, geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları.

ÇATIŞMA BEYANI

Bu araştırmada herhangi bir kişi ya da kurum ile finansal ya da kişisel yönden bağlantı ve çıkar çatışması bulunmamaktadır.